

FAMILIEWAPEN

Ander werk van Thomas Enger

Schijndood (literaire thriller, 2012)

Fantoompijn (literaire thriller, 2013)

Bloedmist (literaire thriller, 2014)

THOMAS ENGER

Familiewapen

Vertaald door Carla Joustra en Kim Snoeijs

AMSTERDAM · ANTWERPEN

2015

Oorspronkelijke titel *Våpenskjold*
Copyright © Gyldendal Norsk Forlag AS 2014 [All rights reserved]
Copyright vertaling © 2015 Carla Joustra en Kim Snoeiijing
via het Scandinavisch Vertaal- en Informatiebureau Nederland /
Uitgeverij Q, Spui 10, 1012 WZ Amsterdam

Omslag Wil Immink Design
Foto auteur Rolf M. Aagaard

ISBN 978 90 214 5857 1 / NUR 305

www.uitgeverijQ.nl

PROLOOG

Augustus 2011

Daniel Schyman wist dat de mensen over deze dag zouden praten.

Het was zo'n dag waarop gras en struiken hem vanuit de bermen tegemoet glinsterden. De lucht was scherp en helder. Boven de bomen was de hemel zo blauw dat het bijna pijn deed aan zijn ogen. Hij wist dat het op dit moment in het bos stonk naar rottigheid; het was er koud, maar langzaamaan zouden de adders tevoorschijn kruipen, niet zeker wetend welk jaargetijde het was. Het zou niet lang meer duren of de grote dieren zouden de schaduw opzoeken, terwijl ze zich te goed deden aan hei en bessen die voorzichtig rijp werden. Wanneer de zon het hoogste punt had bereikt, zou het geuren naar warmte en droogte, en elke voetstap in het bos, elke snelle, klapperende vleugelslag zou van verre te horen zijn. Hij hoefde daar maar aan te denken of zijn hele lichaam begon te tintelen.

De eerste tijd na de dood van Gunilla had Schyman naar redenen gezocht om 's ochtends op te staan. Ze hadden nooit kinderen gekregen en veel vrienden waren er ook niet. Vaak had de stilte hem aan zijn stoel in de woonkamer gekluisterd, en met een lege blik had hij naar het veld en de weide voor zijn huis gekeken en zich afgevraagd wat het leven voor een man als hij verder nog te bieden had.

Niets, had hij vaak geconcludeerd, en daarom had hij wel eens overwogen of hij Gunilla niet in de eeuwigheid moest volgen. Opgeven was echter niets voor hem, en hij had zichzelf langzaam maar zeker gedwongen uit zijn stoel te komen en besloten te genieten van wat voor hem in het leven echt belangrijk was. Dagen als deze overtuigden hem ervan dat hij de juiste keuze had gemaakt.

Schyman verliet de weg, asfalt veranderde in steengruis, en eenmaal tussen de bomen vertraagde hij zijn tempo. Het leek wel alsof hij dat met opzet deed, om alles intenser te kunnen beleven. Hij

passeerde de rood geverfde slagboom, enigszins verbaasd dat die al omhoogstond, maar hij schudde de gedachte van zich af en parkeerde op een groot terrein vlak bij het pad waar 's winters de verlichte loipes werden uitgezet. Een andere auto had nog niet lang geleden hetzelfde gedaan, hij zag bandensporen in het vochtige gruis. Schyman zette de motor af, stapte uit en opende de achterklep. Hij pakte Lexie bij de halsband vast en liet haar eruit.

Zoals altijd stond hij naar haar te kijken, naar de staart die heen en weer zwaaide, het licht in haar ogen. Negenenhalfduizend kronen had hij voor haar neergeteld, maar voor hem was ze van onschatbare waarde. Lexie was de beste jachthond van de wereld, altijd klaar voor een tocht, altijd even blij hem te zien – zelfs als hij maar even naar de winkel was geweest.

Schyman pakte zijn rugzak en jachtgeweer, een Husqvarna die hij op zijn zestiende verjaardag van zijn vader had gekregen en waarmee hij sindsdien elk najaar had gejaagd. Tja, zijn vader. Misschien kon hij hem toch niet meer zo noemen. Niet na wat Schyman de afgelopen dagen te weten was gekomen.

Stel je voor! Hij was eigenlijk een Noor.

Wat hadden zijn ouders – zijn échte ouders – niet moeten meemaken? Wat hadden ze niet moeten opofferen?

Oorlog was het mens-erger-je-niet van de duivel, een spel waarbij je grotendeels aan het lot was overgelaten, er kwam zelden iets goeds uit voort. Hoewel Zweden tijdens de Tweede Wereldoorlog neutraal was geweest, hadden de inwoners toch met de gebeurtenissen te maken gekregen. De mensen bij wie hij was opgegroeid, hadden hun deuren geopend en bescherming en hulp geboden aan volledig onbekenden, en zij waren niet de enigen geweest. In Schymans ogen was je opofferen voor anderen een ideaal dat hij altijd hoog in het vaandel had gehad, misschien wel als hoogste van alle deugden.

Schyman werd niet langer verdrietig of melancholisch als hij dacht aan de mensen bij wie hij was opgegroeid, degenen die hij familie had genoemd, vader en moeder, maar de laatste tijd had hij er veel over nagedacht hoe zijn leven had kunnen zijn als ze wat langer hadden geleefd. Hij was nog maar zeventien toen hij alleen achterbleef, met de boerderij en het bos. De man die hem een paar

dagen geleden had gebeld en die later vandaag bij hem op bezoek zou komen, had verteld dat hij de waarheid over zijn afkomst te horen had moeten krijgen toen hij achttien werd. Dan zou een he-leboel anders zijn verlopen.

Niettemin was hij tevreden met zijn leven. Wat extra geld zou dat niet veranderen. En hij zou nooit een Noor worden. Schyman zou tot de dag van zijn dood in het Zweedse Värmland blijven.

Hij keek naar de andere geparkeerde auto. Die kwam uit Noorwegen, de letters LJ stonden vlak naast het rood-wit-blaauwe vlaggetje – kleuren die hem altijd aan olie en de Olympische Winterspelen deden denken. Hij had de auto nog nooit gezien, herkende het nummer niet.

Had de eigenaar een jachtvergunning?

Het was natuurlijk niet zeker dat de betrokkene ging jagen, maar dat deden de meeste mensen die hier kwamen, vooral zo vroeg in de ochtend. In zijn jongere jaren zou hij misschien hebben geprobeerd uit te zoeken wie zich hier toegang had verschaft; het was ten slotte zijn bos. Maar dat soort dingen was niet meer zo belangrijk voor hem.

Schyman lijnde Lexie aan en begon aan zijn wandeling. De laatste week hadden ze elke dag gejaagd en zoals altijd trok ze ijverig. Hij vond het heerlijk dat het dier hem het bos in leidde, terwijl hij naar haar ademhaling luisterde, naar de muziek om hem heen; twijgen die onder zijn voeten knapten, klapperende vleugels van vogels in hun vlucht, het geruis van zwaaiende takken, het sponsachtige geborrel van platgetrapt mos dat langzaam weer omhoogkwam.

Ze liepen altijd een stuk voordat hij haar losliet, en het was altijd weer even spannend als hij zijn positie in het terrein innam op de plek waar hij verwachtte de haas te zien verschijnen, met een opdrijvende Lexie meestal op maar een minuut afstand. Vaak duurde het een tijdje tot ze een buit vond, andere keren lukte dat helemaal niet, maar zo stak de jacht nu eenmaal in elkaar. De keren dat hij wist dat een prooi in de buurt was, wanneer hij het bonken van zijn hart in zijn keel voelde, wanneer het erop aankwam dat hij alles goed deed, alles wat hij had geoefend, zo nauwkeurig en efficiënt mogelijk...

Op dat moment voelde hij dat hij leefde.
En de stille naderhand. De vrijgekomen spanning.
Iets beters bestond er niet.

Ze hadden ongeveer een halfuur gelopen toen Lexie bleef staan en haar oren spitste. Haar staart verstijfde. Schyman hoorde ergens in het bos iets breken. Een haas kon het niet zijn. Hij jaagde al ruim zestig jaar in de bossen van Värmland, maar hij moest het nog meemaken dat hij een haas in het terrein kon horen.

Hij overwoog Lexie los te laten, maar besloot al snel dat niet te doen. Afgelopen herfst was een vierkoppige wolvenfamilie in zijn bos waargenomen. Er verschenen steeds meer wolven in Zweden.

Lexie boorde haar snuit in de bosgrond en trok weer aan de riem. Ze hield haar kop vervolgens een paar centimeter boven de grond, liep heen en weer, trok, schudde, snuffelde en stopte, draaide haar oren bij en begon opnieuw. Ze liepen verder het bos in, door heipollen en moerassige poelen. Onder zijn laarzen sopte het.

Toen bleef ze weer staan.

Schyman riep ‘hallo’, maar kreeg geen antwoord. Hij hoorde ook niets. Niet meteen. Niet voordat hij dichtbij een klik hoorde.

Snel draaide hij zijn hoofd om, en hij zag kleren die bijna in de omgeving opgingen. Een groene pet. Een geweerloop die op een afstand van misschien twintig meter recht op hem wees.

Toen klonk het schot.

Een enorme kracht wierp hem achterover. De rugzak brak zijn val enigszins, net als de vossenbessenstruiken waarin hij terecht kwam, en toen zijn achterhoofd zich in de zachte, groene aarde begroef, voelde hij iets op zijn wang kriebelen. Hij kon zich niet bewegen, hij lag daar maar te luisteren naar de echo van het schot, die steeds dieper het bos indrong.

Toen volgde de stilte.

Het deed geen pijn; dat deed het pas toen Schyman probeerde te ademen. Zijn mond vloeide vol bloed. Het was alsof een vlijmscherpe klauw zijn borst had opengereten. Hij voelde iets stromen, warm en kleverig, vanaf zijn buik naar beneden. Een ranzige, metaalachtige geur.

Nieuwe twijgen braken, het geluid kwam van steeds verder weg.

Hij kon moeilijk nog iets zien, maar hij vocht om zijn ogen open te houden.

Schyman hoorde Lexie piepen, voelde haar snuit tegen zijn voorhoofd, de natte, ruwe tong tegen zijn wang. Hij probeerde een stukje overeind te komen en zijn hand naar haar nek op te tillen, maar het lukte hem niet; hij zonk neer in de hei, zodat Lexie hem de zon ontnam, die al warm was geworden.

Hij had die warmte nu nodig.

Daniel Schyman wist dat de mensen over deze dag zouden praten. Hij sloot zijn ogen en voelde het licht verdwijnen.

Gunilla, dacht hij.

De eeuwigheid wacht.

Waar is dat ding?! Waar is dat ding nou toch?!

Nora Klemetsen was kwaad, vooral op zichzelf. Hier had ze geen tijd voor. Het was al bijna kwart voor acht, de bushalte was vlak om de hoek.

Ze rommelde in haar tas, controleerde of haar mobiele telefoon, haar sleutels en de pasjes waarvan ze afhankelijk was erin zaten. Dat ze het nou nooit leerde! Dat ze haar spullen nou nooit eens de avond ervoor kon klaarleggen.

Nora liep de keuken in, zette haar tas op tafel en boog voorover, zodat haar sjaal voor haar ogen viel. Hardhandig slingerde ze die weer om haar nek. Ze zag een stukje van een eierschaal en een pen onder een van de stoelen. Broodkruimels. Pluizen van de zwarte wollen sokken die ze altijd droeg als ze thuis was.

Ze kwam overeind, trok haar jas uit en deed haar sjaal af – die waren veel te warm om hier binnen aan te hebben – en ging verder in de woonkamer. Misschien had hij op haar schoot gelegen toen ze tv had gekeken nadat Iver was vertrokken? Had ze hem daarna misschien weggelegd, toen ze ging douchen en tandenpoetsen?

Ze tilde de kussens van de bank op, keek onder de blauwgebloemde plaid die in een knoedel boven op de afstandsbedieningen lag, kroop over de vloer en tuurde onder de lichtbruine driezitsbank die ze zich eigenlijk niet had kunnen veroorloven, liet haar blik snel onder de hoektafel door gaan waarop de lamp en de radio stonden. Daar lag hij ook niet.

Was hij misschien onder de tv-kast terechtgekomen?

Nora kroop op handen en voeten verder; het koude klikparket was niet erg mild voor haar knieën, die toch al gevoelig waren. Haar ogen vlogen over stof en kruimels, die daar lagen als een eeuwige reminder aan hoe lang het geleden was dat ze eens echt een grote schoonmaak had gehouden, maar dat was dan ook alles wat ze zag.

Nora kroop overeind, een beetje duizelig. Ze had nog niets gege-

ten; ze at altijd drie droge sneetjes knäckebröd als ze op haar werk kwam.

Ze probeerde te bedenken wat ze de vorige dag had gedaan. Niet veel. Kranten op bed, brunch op de bank voor de tv, een wandeling van een uur langs de rivier, warm eten met Iver – een avond waarop ze haar best had gedaan zo weinig mogelijk na te denken.

Nee, ze had het ding gisteren niet in haar handen gehad.

Nora liep weer naar de keukentafel, keerde haar tas om en schudde hem hard heen en weer, zodat er munten, haarspeldjes, kwitanties en plakkerige snoepjes uit vielen; zelfs een van de wanten die ze sinds het voorjaar al kwijt was, belandde op de keukentafel. En daar, onder de want vol gaten, lag hij.

De bal.

Ze legde haar hand eromheen en ging even zitten, kneep erin, draaide hem in het rond, zodat alle glitter erbinnenin danste en wervelde. Toen dat ophield, zag ze het hart, de pijl en de afdruk van zijn tanden – het was alsof Jonas had geprobeerd hem kapot te bijten, zich niet bewust van de gevolgen die het had kunnen hebben als dat hem werkelijk was gelukt. Smeerboel en glitters door elkaar heen, op zijn lippen, zijn trui, de vloer.

Eigenlijk was het geen bal, het was een knikker van tamelijk hard plastic, maar Jonas had simpelweg geweigerd hem anders te noemen. Dus dan was het een bal.

Nora kon het niet opbrengen er verder aan te denken, aan de herinnering, dus ze stond op en stopte de bal in haar tas, trok haar jas aan, sloeg haar sjaal weer om en ging voor de grote spiegel in de hal staan. Ze plukte een paar haren weg die op haar ene mouw zaten, bracht haar pony in orde, streek enkele plooiën in haar jas glad en gooide haar tas om haar schouder.

Zo.

Nu kon de dag beginnen.

Buiten was het herfst.

Nora had deze tijd van het jaar altijd fijn gevonden. Wanneer het overal zo naargeestig en zo nat was dat je gewoon onder een deken op de bank moest kruipen en alles naar binnen moest schransen wat je maar kon. Juist op dat gebied was ze precies als Henning.

Als hij een reden kon vinden om niet naar buiten te gaan – behalve voor zijn werk, natuurlijk – dan vond hij die. Op tv kwam een mooie film of serie, het was lang geleden dat ze de haard hadden aangestoken, hij zat midden in een spannend boek, probeerde alle kranten door te ploegen waar hij de laatste week niet aan toe was gekomen.

Er waren veel dingen die ze fijn vond aan Henning. Zijn humor, zijn rappe opmerkingen. Maar het ging niet alleen om wat hij zei of deed, of om de persoon die hij was. Het ging vooral om wat ze in zijn ogen zag. Ook al had ze kort haar en sproeten en joeg ze alles en iedereen wat kon kruipen en lopen de stuipen op het lijf als ze nieste, ook al herinnerde ze mensen aan een pad, de keren dat ze dronken was en begon te hikken, ook al vloekte ze als een bootwerker als hij de kussens van de bank niet terug had gelegd of de droge was niet van de droogmolen had gehaald, zijn ogen veranderden nooit. Zijn blik die zei dat het goed was, dat hij háár wilde, wat er ook gebeurde.

Nora was opgegroeid in een gezin waarvan het huis er om het jaar anders uitzag doordat haar vader in het leger werkte. Het was moeilijk ergens rust te vinden, vrienden te maken die bleven; een gemis dat ze tot ver in haar volwassenheid voelde. Ze was er ook niet erg goed in een vriendschap in stand te houden, als die er eenmaal was. Zij was zelden degene die belde of het initiatief voor een afspraak nam.

Henning was alles wat ze wenste: een thuis, een minnaar, een vriend om vluchtige en serieuze gedachten mee te delen. Iemand tegen wie ze goudeerlijk kon zijn zonder voor de gevolgen te hoeven vrezen. Het was perfect, zolang ze met z'n tweeën waren.

Toen kwam Jonas.

In het begin versterkte het jongetje haar gevoelens. Ze waren een gezin. Met een hoofdletter G. Ze vond het heerlijk om thuis te zijn en hem te voeden, hem te zien groeien. Maar Henning was geen moderne man, was niet het type die zonder dat ze het hoefde te vragen de was deed of een luier verschoonde, begreep niet altijd wat voor een kind of een gezin belangrijk was. Vooral het eerste jaar begroef hij zich in het werk, sliep hij in een andere kamer omdat hij overdag fit moest zijn, gebruikte hij de weekenden en zijn

vrije tijd om te ontspannen en het nieuws bij te houden, en vooral: zijn bronnen in de watten te leggen. Nora moest hem smeken een eindje met Jonas te gaan wandelen, zodat ze even een uurtje slaap kon inhalen.

De liefde en de vriendschap verbleekten; 's ochtends liepen ze elkaar als vreemden in de badkamer voorbij, ze communiceerden nagenoeg uitsluitend nog per sms, en dan ging het altijd over praktische, alledaagse zaken. De kaders die ze in haar leven had gewenst vervaagden. De muren kwamen weer in beweging. De keren dat ze haar behoeften uitsprak, beloofde hij beterschap, maar het duurde nooit meer dan een kleine week of alles was weer bij het oude.

De scheiding van tafel en bed was een kreet om hulp geweest; ze had in elk geval gehoopt dat Henning het op die manier zou interpreteren, maar hij werd alleen maar boos en verdrietig, en ook behoorlijk wantrouwend – hij beschuldigde haar er voortdurend van een ander te hebben. Soms zag ze hem voor het complex waar ze naartoe was verhuisd heen en weer lopen met een sigaret tussen zijn vingers, terwijl hij af en toe opkeek naar haar raam.

Natuurlijk werkten ze samen waar het Jonas betrof, maar toen kwam de dag waaraan ze geen van beiden wilden denken of over wilden praten, en niets kon ooit nog weer hetzelfde worden. Allebei wisten ze dat wanneer ze maar een manier hadden gevonden om met elkaar te leven, Jonas er nog zou zijn. Ze konden elkaar onmogelijk in de ogen kijken. Een echtscheiding was de enige verstandige oplossing, hoewel dat ook een verdriet en een nederlaag was die ze nooit helemaal had kunnen accepteren.

Het leven moest op de een of andere manier doorgaan, en ze ontmoette Iver op een moment waarop ze iets nodig had om om te lachen, iets wat haar aan iets anders dan Jonas en Henning deed denken. Iver kon soms op zondagochtend ineens iets gekks verzinnen en haar meeslepen naar Vippetangen, het zuidelijkste puntje van Oslo, om een boot naar een van de eilanden te nemen. Of haar meenemen om te gaan bowlen, terwijl ze nooit veel op had met balspelletjes, maar na afloop moest ze toch tegenover zichzelf toegeven dat het eigenlijk heel leuk was geweest. Soms las Iver haar 's avonds voor uit een boek, zo nu en dan naakt, als er niets op tv was waar ze graag naar wilden kijken.

Het meeste was anders met Iver. En ja, hij was gek op haar, hij mocht haar zelfs heel graag, dat wist ze zeker, maar er zat geen gloed in zijn ogen. Misschien was het geen goede beslissing, dacht ze, om Iver met Henning te vergelijken, of Henning met Iver, maar zo ging het nu eenmaal als je je afvroeg of je in je leven de juiste keuzes had gemaakt – vragen die een hernieuwde geldigheid kregen na de ruzie die ze gisteravond met Iver had gehad.

Of ruzie... Dat was misschien niet het juiste woord. Voorwaarde voor een ruzie was dat twee mensen het ergens niet over eens waren en dat uitspraken. Iver zei niets; hij mompelde alleen een paar lettergrepen in zijn baard van drie dagen, en even later vertrok hij naar zijn eigen huis, zonder haar te omhelzen of een kus te geven of ook maar iets wat kon wijzen op hoe hij dacht over wat ze hem zojuist had verteld.

Dat was heel typerend voor Iver: gewoon ontwijken als iets serieus werd. Hij praatte nooit eens over iets anders dan volstrekt ongevaarlijke zaken. En als het haar lukte hem in een hoek te drijven, kwam altijd hetzelfde antwoord: 'Moeten we het daar nu over hebben?' Alsof het goede moment op magische wijze uit het niets zou opduiken.

Dat hij zich zo gedroeg, was misschien voldoende antwoord, dacht Nora. Hij was weer aan het werk na zijn ziekmelding; ze wist waar dat op uit zou draaien. Tot laat doorwerken, bier drinken met zijn bronnen tot laat op de avond, een paar opdrachten waar hij gewoon naartoe moest, en hij zou alle mogelijkheden ontwijken om rustig met haar te praten. Toch zou hij op een gegeven moment iets moeten zeggen. Net zoals zij iets tegen Henning moest zeggen.

Hoe ze dat moest aanpakken, wist ze niet.

De straten waren kletsnat, op het asfalt lagen dode, gele bladeren tegen de stoepranden als stille herinneringen aan een voorbije zomer. Voorlopig was het 's ochtends nog licht, maar er hing een onheilspellende kou in de lucht, een voorbode van de winter, die maakte dat Nora haar jas dichter om zich heen trok. Op de Uelands gate tuurde ze door de straat om te zien of de bus er al aankwam, ze ging bij de halte staan en keek op haar horloge. Nog vijfendertig minuten tot het Ochtendgebed. Dat betekende dat ze heel snel iets moest vinden om over te schrijven.

‘Wacht, laat me je helpen.’

Nora ging snel de gebouwen van *Aftenposten* binnen. Birgitte Kråkenes stond voorovergebogen met haar rug naar haar toe terwijl ze probeerde een volle watertank boven op een hemelsblauwe plastic dispenser te plaatsen. Birgitte was het eerste gezicht dat de mensen zagen als ze bij de krant op bezoek kwamen.

‘O, dankjewel,’ zei ze en ze draaide zich om naar Nora. ‘Die dingen zijn loodzwaar.’

Nora schoot meteen te hulp en samen tilden ze de bedauwde doorzichtige plastic tank op zijn plaats. Birgitte bedankte haar met een glimlach.

Als receptioniste was ze altijd volgens de laatste mode gekleed en ze had een ontwapenend, rimpelloos gezicht, waar Nora stikjaloers op was. Birgittes huid had een speciale gloed, een zweem van zomer of pepermuntrfris. Nora moest diep in haar geheugen graven om iets dergelijks bij zichzelf te vinden. Het ergst was dat Birgitte maar een paar jaar jonger was dan zij en zelfs twee kinderen had gebaard. Iedereen die bij de krant iets te doen had, werd door haar allerhartelijkst ontvangen. Nora kon niet anders dan haar graag mogen.

‘Er is trouwens bezoek voor je,’ zei Birgitte en ze nam geruisloos plaats op een stoel achter de receptiebalie.

‘Zo vroeg al?’ zei Nora en ze greep de ochtendeditie die vers gedrukt in stapels voor haar lag. Matig geïnteresseerd keek ze naar de artikelen op de voorpagina. Birgitte knikte en schoof haar stevige kastanjebruine bril hoger op haar neus.

‘Hij zit bij je bureau.’

Nora reikhalsde. Een man zat met over elkaar geslagen benen rusteloos om zich heen te kijken. Hij was donker gekleed, een stijl die goed bij zijn teint paste. Zijn warrige halflange haar was zwart met hier en daar een vleugje grijs.

‘Heeft die man een naam?’

Birgitte keek naar het papier dat voor haar lag.

‘Hugo Refsdal,’ zei ze en ze keek weer op.

‘Nooit van gehoord,’ antwoordde Nora. ‘Heeft hij gezegd waar het om ging?’

Birgitte schudde haar hoofd en haalde tegelijkertijd haar schouders op.

‘Oké,’ zei Nora. ‘Mooi jasje. Nieuw?’

Birgitte glimlachte en keek naar haar grijszwarte blazer.

‘Nieuw? Dit heb ik al een hele tijd.’

‘Het is in elk geval mooi,’ zei Nora.

Birgitte bleef glimlachen, tot de telefoon op de balie overging. Met haar ene hand pakte ze de hoorn en met de andere wuifde ze naar Nora.

Nora liep de redactieruimte in, een vertrek dat net zo eentonig en saai was ingericht als elke redactie waar ze in de loop van haar bijna tien jaar lange carrière als journalist was geweest. Er lag vloerbedekking, de wanden waren dun, er was een vergaderzaal met ramen en een mengelmoes van kabels en pc’s. De laatste aanvulling van technologische blingbling, een tv-schermdoek van vijfenzeventig inch, was het vanzelfsprekende verzamelpunt midden in het vertrek, vooral als er sport werd uitgezonden. En dat gebeurde immers continu.

Ze knikte naar een paar al aanwezige collega’s, werd geconfronteerd met een onophoudelijke reeks rinkelende telefoons en stemmen die zich verhieven en weer verstomden, maar ze focuste zich op de man die overeind kwam toen hij haar zag naderen.

‘Hallo,’ zei hij, toen ze nog enkele meters te gaan had; met uitgestoken hand zette hij een stap in haar richting. ‘We hebben elkaar nooit ontmoet, maar ik heet Hugo Refsdal. Ik ben de man van Hedda.’

Nora pakte zijn hand. Die was klam.

‘Hedda?’ vroeg ze en ze trok haar hand terug. Ze veegde die zo discreet mogelijk af aan de achterkant van haar broekspijp.

‘Hedda Hellberg.’

Nora bleef staan.

Sinds hun studietijd had ze niets meer van Hedda gehoord. Destijds deelden ze een piepklein appartement in de wijk St. Hanshaugen. Nora kon zich niet herinneren dat Hedda journalist was geworden; ze had haar byline in elk geval nog nooit ergens gezien.

‘O ja,’ zei Nora ten slotte. ‘Hedda.’

Nora had veel goede herinneringen aan die tijd. Elke dag was letterlijk een feest; er waren geen grenzen aan wat ze konden worden, en ze begreep al snel dat ze verder wilde in de journalistiek,

of dat nu bij de radio, de tv of de meer traditionele media was. Ze wilde verslag doen van oorlogen en rampen, zich in problemen verdiepen en kritische vragen stellen, de waarheid boven tafel krijgen, een wijzer mens worden en misschien ook andere mensen een beetje wijzer maken. Ze had iets voor anderen willen betekenen.

De werkelijkheid bleek heel anders te zijn. De keren dat Nora daadwerkelijk iets van haar lezers hoorde, schreven ze om haar op feitelijke missers te wijzen of haar regelrecht uit te schelden. De mensen kenden domweg geen schaamte wanneer ze zich achter een toetsenbord konden verschuilen.

Ze begreep niet meteen wat Hedda's man wilde, maar Nora snapte wel dat er iets mis was.

'Kunnen we ergens rustig praten?' vroeg hij. 'Ik heb geen zin om hier..'

Hij slikte het vervolg van de zin in toen een van de journalisten van de afdeling Buitenland hen passeerde. Refsdal keek hem na tot hij ver genoeg weg was. Nora had het gevoel dat Hedda's man elk moment in tranen kon uitbarsten.

'Ja, natuurlijk,' zei Nora. 'We kunnen daarheen gaan,' zei ze en ze wees naar de vaste vergaderzaal van de leidinggevenden. Refsdal maakte een handgebaar, als om te zeggen 'ga me maar voor'. Nora legde haar jas neer, pakte haar mobiel en liep weg.

'Wil je een kop koffie?' vroeg ze over haar schouder.

'Nee, dank je.'

'Een glas water of zo?'

'Nee hoor, dat hoeft niet, maar dank je, ik heb vanochtend al voldoende gedronken.'

Nora liep door, knikte en zei net gearriveerde collega's gedag, terwijl ze zich afvroeg waar Refsdal haar over wilde spreken. Hij liep een paar meter achter haar; ze manoeuvreerden tussen stoelen en bureaus door en gingen een in IKEA-geel geverfde vergaderzaal binnen, waar de langwerpige tafel in het midden met kranten van verschillende dagen bezaaid lag.

Beiden namen plaats op een stoel met rode bekleding.

'Zo,' zei Nora en ze boog zich naar voren, vouwde haar handen. 'Waarmee kan ik je helpen?'

Hoewel Refsdal het op prijs leek te stellen dat ze zo direct was,

kon hij toch maar moeilijk op gang komen. Zijn ogen dwaalden af, de vergaderzaal in. Ook hij vlocht zijn vingers ineen, waarna hij ze weer uit elkaar haalde en ze plat voor zich op tafel legde.

‘Weet je wie Oscar Hellberg is?’ vroeg hij uiteindelijk.

Nora dacht na.

‘Dat is toch Hedda’s vader?’

‘Dat wás Hedda’s vader,’ preciseerde Refsdal. ‘Hij is bijna twee maanden geleden overleden. Longkanker, ook al had hij in zijn hele leven nog nooit een sigaret gerookt.’

‘Triest om te horen,’ zei Nora.

Ze had Hedda’s vader een keer ontmoet toen hij naar Oslo kwam om zijn dochter te bezoeken. Omdat Nora Hedda’s kamergenootje was, had hij hen beiden mee uit eten genomen. Ze herinnerde zich hem als een vlotte kerel, stoer en goed gekleed, oprecht nieuwsgierig naar de mensen die hij tegenkwam. Vooral naar de serveersters.

‘Hedda ging er bijna aan onderdoor,’ ging Refsdal verder; hij greep een pen die voor hem lag en deed de plastic dop eraf. ‘De laatste weken van zijn leven zat ze dag en nacht aan het ziekbed van haar vader.’

Refsdal ging verzitten en sloot zijn vingers om de pen alsof het een mes was.

‘Hoewel ze besepte dat Oscar zou sterven, kwam het hard aan toen het daadwerkelijk zover was. Ze werd steeds afweziger. We hebben een zoon, met wie ze bijna niet meer praatte.’

Het viel Nora op dat Refsdal in de verleden tijd over Nora sprak.

‘Toen ze dus een paar weken geleden tegen me zei dat ze een tijdje op reis wilde om “uit te rusten”, zoals ze dat noemde, dacht ik: prima! Wat er ook maar nodig is, zodat ze weer zichzelf wordt.’

Refsdal plaatste de plastic dop terug en gebruikte de pen om zich er snel mee in zijn sijkje te krabben.

‘Het verbaasde me wel toen ze zei dat ze naar een kuuroord in Italië wilde en daar drie weken zou blijven, maar misschien heeft een mens die tijd nodig om weer tot zichzelf te komen, wat weet ik ervan. Dus ik dacht: ja, ja. Laat haar die drie weken nemen, dan kijken we hoe het gaat als ze weer thuis is.’

Het duurde even voordat Refsdal verder kon gaan. Nora zat naar zijn ogen te kijken, hoe die naar verschillende punten op de wand

leken te zoeken. Hij knipperde pas toen ze vol tranen stonden.

‘Ze wilde volkomen met rust worden gelaten, zei ze. Ze wilde zelfs haar mobiel niet mee. We mochten haar daar niet bellen, ze wilde daar in haar eentje zijn en zogenaamd weer tot zichzelf komen. Eigenlijk wilde ze ook zelf, alleen, met de trein naar het vliegveld, maar ik wist erdoor te drukken dat ik haar toch minstens zou mogen brengen. Dus dat deed ik; ik bracht haar naar Gardermoen, en toen ik haar afzette, zei ze dat ze van me hield, dat ze van ons, ons gezin, hield. Ze glimlachte zelfs, voor het eerst sinds lange tijd. Ik was erg blij, natuurlijk, en dacht dat alles wel weer helemaal in orde zou komen. Maar...’

Refsdal haalde een hand door zijn haar, een beweging die Nora aan Iver deed denken. Hij deed dat ook altijd – alsof zijn haar af en toe even gelucht moest worden.

Refsdal ging verder: ‘Toen de drie weken voorbij waren, ging ik naar het vliegveld om haar op te halen. Ik liet zelfs Henrik een dagje vrij nemen van school, zodat hij erbij kon zijn als zijn mama weer thuiskwam.’

Hij legde de pen op tafel en vouwde zijn handen.

‘Hedda zat echter niet in het vliegtuig.’

De stilte die viel, was volledig.

‘We zaten natuurlijk een eeuwigheid te wachten, zochten overal op het vliegveld, probeerden te praten met de mensen die met passagierslijsten werken en zo, maar zij mogen niets zeggen. Daarom belde ik naar Italië, naar dat kuuroord waar ze volgens haar naartoe ging. En toen begon het pas echt vreemd te worden.’

Nora boog zich een stukje verder over de tafel heen.

‘De vrouw die ik sprak zei dat ze nog nooit van Hedda had gehoord en dat Hedda nooit een verblijf bij haar had geboekt.’

Refsdal draaide de ring aan zijn vinger in het rond en bleef daar maar mee doorgaan.

‘Je kunt je misschien voorstellen welke gedachten er toen allemaal door mijn hoofd tolden.’

Nora knikte langzaam.

‘Ik belde iedereen die ik kende en vroeg of ze iets van Hedda hadden gehoord. Toen ze allemaal een negatief antwoord gaven, kon ik weinig anders meer doen dan de politie bellen.’

‘Wanneer heb je dat gedaan?’ vroeg Nora.

‘Elf dagen geleden.’

Nora had spijt dat ze geen notitieblok had meegenomen.

‘Ik geloof niet dat ik hier iets over in de kranten heb gelezen.’

Refsdal keek haar aan en glimlachte moedeloos.

‘De familie van Hedda heeft altijd graag de schijn willen ophouden,’ zei hij. ‘Ze wilden niet dat hierover iets in de krant kwam. Ze dachten dat Hedda vanzelf wel weer zou opduiken en dan konden ze onaangename vragen naderhand voorkomen. Maar nu zijn er dus al elf dagen verstreken en we hebben nog steeds geen woord van haar gehoord.’

‘Dus Hedda is in feite al iets meer dan een maand verdwenen?’

Refsdal knikte.

‘Wat heeft de politie hier dan mee gedaan?’

‘Ze hebben vast gedaan wat ze konden,’ zei hij en hij blies met kracht zijn adem uit. ‘Ze hebben ontdekt dat Hedda die dag nooit in het vliegtuig van ’s ochtends tien voor tien naar Milaan heeft gezeten en dat alle sporen op Gardermoen eindigen. Niemand heeft haar meer gezien sinds ik haar die ochtend voor de vertrekhal heb afgezet.’

Nora keek hem nadenkend aan.

‘Hoe zit het met bewakingscamera’s op het vliegveld?’

‘Er zijn er natuurlijk honderden en ze maken continu opnamen. Maar als de politie niet binnen zeven dagen de relevante opnamen opvraagt, worden ze gewist.’

‘En aangezien ze toen al drie weken weg was...’

‘...zijn er geen beelden van haar,’ maakte Refsdal haar zin af. ‘Niet op Gardermoen, in elk geval.’

‘Heeft de politie geen opsporingsbericht laten uitgaan?’

Nora wist het antwoord op die vraag eigenlijk wel. De politie benadert de media niet graag als de verdenking groot is dat de vermiste zelfmoord heeft gepleegd of er met iemand vandoor is gegaan. Berichten in de pers maakten het altijd lastiger om naar huis terug te keren.

‘Nee,’ zei Refsdal en hij sloeg zijn ogen neer.

Nora dacht na.

‘Dus als je bedenkt hoe gedeprimeerd ze was na de dood van

haar vader, is de conclusie van de politie dat ze zich van het leven heeft beroofd?’

Refsdal tilde zijn hoofd een stukje op en knikte.

‘Ik weet niet of Hedda het je ooit heeft verteld,’ zei hij en met de mouw van zijn overhemd veegde hij wat nattigheid onder zijn neus weg. ‘Hedda’s tante is ergens in de jaren negentig verdwenen. Iedereen kwam tot de conclusie dat ze zelfmoord had gepleegd.’

Nora herinnerde zich dat Hedda het over haar tante Ellen had gehad.

‘Dat is vast de reden dat iedereen denkt dat Hedda hetzelfde heeft gedaan,’ zei Refsdal. ‘Dat het in de familie zit.’

‘Maar jij denkt van niet?’

Refsdal pakte de pen weer.

‘En daarom ben je hier?’ ging Nora verder. ‘Je wilt zeker dat ik over haar schrijf?’

Hij sloeg zijn blik weer neer. Het duurde een tijdje voor hij zei: ‘Hedda en ik hadden het een keer over slimme mensen.’

De herinnering zorgde voor een tedere glimlach.

‘Of we mensen waren tegengekomen op wie we jaloers waren vanwege hun slimheid.’

Hij schudde licht zijn hoofd, hoewel hij nog steeds glimlachte.

‘Hedda zei dat ze nog nooit iemand had ontmoet die slimmer was dan jij.’

Refsdal keek haar aan. Nora beantwoordde zijn blik, waarna het tot haar doordrong wat hij eigenlijk had gezegd.

‘Dan ik?’

‘Dat zei ze. Je naam viel me op, jullie hebben allebei namen van hoofdpersonen van Henrik Ibsen.’

Nora werd verlegen, maar ze glimlachte snel, herinnerde zich dat ze op een avond flink veel rode wijn hadden gedronken, en toen waren ze om de een of andere reden over Ibsen begonnen. Aangeschoten hadden ze beiden een exemplaar van *Hedda Gabler* en van *Een poppenhuis*, met Nora Helmer als hoofdpersoon, gepakt, waarna ze hadden geprobeerd een gesprek te voeren met alleen de replieken van hun naamgenoten.

Een fijne herinnering.

‘Ik dacht dat jij hier misschien wat nader naar zou kunnen kij-

ken,' ging Refsdal verder. 'Jij hebt haar immers ook gekend. En je bent journalist. Jij kunt op een wat andere manier met mensen praten dan ik.'

Nora knikte langzaam terwijl ze nadacht.

'Wat vindt de rest van de familie hiervan? Vinden zij ook dat we deze weg moeten bewandelen?'

'Ze weten niet dat ik hier ben.'

Nora stak haar kin naar voren.

'Het maakt ook niet uit wat ze vinden. Henrik en ik staan het dichtst bij haar, wij zijn haar gezin, en we moeten erachter zien te komen wat er met haar is gebeurd. Als Hedda dood is, wil ik graag een graf dat ik kan bezoeken. Ik neem aan dat ik juist die behoefte met de rest van haar familie deel.'

Er stond een kan water midden op tafel, halfvol, met stapels plastic bekers ernaast. Refsdal kwam overeind en reikte naar het water, schonk een beker vol, keek Nora aan om te vragen of zij ook wilde.

'Volgens mij is dat nog van gisteren.'

'Dat maakt niet uit,' zei hij en hij dronk snel zijn beker leeg.

Nora ging verder: 'Hoe zit het met het mobiele en dataverkeer na Hedda's verdwijning? Ik neem toch aan dat de politie dat heeft gecheckt?'

Refsdal slikte en ging weer zitten.

'Geen activiteit sinds haar verdwijning,' zei hij en hij veegde zijn mond af.

'En geld. Heeft ze iets opgenomen voordat ze wegging?'

Hij schudde zijn hoofd.

'Ik vroeg of ze niet wat euro's moest opnemen voordat ze op reis ging, maar ze zei alleen dat ze dat daarginds altijd nog kon doen. In Italië, dus.'

Een kennelijke leugen, dacht Nora. Ze begon erg nieuwsgierig te worden naar het waarom van Hedda's leugen over een reis die ze nooit zou maken, vooral omdat ze vlak daarna verdween.

'Er bestaat tot nu toe dus geen enkel elektronisch spoor dat naar Hedda wijst sinds de dag dat jij haar naar het vliegveld bracht?'

Refsdal schudde zwiwend zijn hoofd.

Nora activeerde het schermje van haar mobiele telefoon en zag dat ze nog vier minuten had tot het Ochtendgebed zou beginnen.

Ze haalde diep adem en zei: ‘Ik moet eerlijk tegen je zijn, Hugo. Op het eerste gezicht lijkt er alle reden om aan te nemen dat de conclusie van de politie klopt. Geen enkele mail, geen enkele beweging op haar bankrekening..’

‘Maar de dood van haar vader kan haar nooit zo depressief hebben gemaakt.’

Refsdal kwam weer overeind. Zijn wangen hadden opeens een vuurrode kleur gekregen.

‘Oscar was al een hele tijd ziek, en dat niet alleen – Hedda heeft een zoon en ik ben er honderd procent zeker van dat ze hem niet vrijwillig zou verlaten.’

Nora keek hem meelevend aan.

‘Ik snap dat je hoop koestert, Hugo, maar...’

‘Dit gaat niet om hoop,’ onderbrak hij haar. ‘Ik begin het zo langzamerhand te accepteren dat ik Hedda nooit terug zal krijgen, maar ik moet antwoord hebben op de vraag wat er met haar is gebeurd.’

Nora stond ook op.

‘Maar wat kan er volgens jou dan zijn gebeurd – aangezien je blijkbaar niet gelooft dat ze vrijwillig is verdwenen? Heeft iemand haar op Gardermoen ontvoerd, voor de ogen van misschien wel duizenden getuigen?’

Door het raam keek de eerste leidinggevende naar binnen.

‘Ik weet het niet,’ antwoordde Refsdal rustig. ‘Ik weet het echt niet. Ik weet alleen dat ik Henrik niets zinnigs te zeggen heb als hij ’s avonds naar bed gaat en zich afvraagt waar zijn mama is.’

Nora keek hem aan. Ze kon zich voorstellen hoe hij zich voelde, terwijl ze dat tegelijkertijd ook niet kon. Al twee jaar lang kostte het haar al moeite genoeg om te begrijpen dat Jonas dood was. Hoewel ze wist dat daaraan het nodige vooraf was gegaan en dat dat met Henning te maken had, kon ze het verlamme verdriet nooit naast zich neerleggen. Ze kon het niet opbrengen om aan schuld te denken – het was niemands schuld en het was de schuld van iedereen. Niets zou Jonas terug kunnen brengen.

‘Als we het nu eens zo doen,’ zei ze en ze pakte haar mobiel van de tafel. ‘Ik schrijf een artikel over Hedda. Ik kan ongetwijfeld een mooi bericht op internet en in de krant krijgen, en dan roep ik